

До протоколу № 160
від 27 листопада 2024 року

РІШЕННЯ

Про удосконалення законодавства щодо формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, а також державної цільової підтримки для здобуття вищої освіти (за результатами вступної кампанії 2024)

Відповідно до Плану роботи Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на період дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, який затверджено рішенням Комітету від 14 серпня 2024 року (протокол № 154), та в порядку розгляду контрольних питань Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) на своєму засіданні 27 листопада 2024 р. (протокол № 160) заслухав та обговорив інформацію Міністерства освіти і науки України (далі – МОН України) щодо формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, щодо результатів запровадження експериментального проекту надання державних грантів на здобуття вищої освіти у 2024 році, а також інформацію Міністерства економіки України (далі – Мінекономіки) щодо середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці на 2025-2029 роки.

Комітет відзначає, що, враховуючи актуальність питання підготовки кваліфікованих кадрів, у тому числі для здійснення масштабної відбудови країни, питання формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів стало предметом обговорення упродовж 2023 року на засіданнях РНБО та Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Результатом таких обговорень стала підготовка проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування здобуття вищої освіти та надання державної цільової підтримки її здобувачам» (реєстр. № 10399), який був рекомендований Комітетом для його розгляду у другому читанні Верховною Радою України (рішення Комітету від 02.05.2024 року).

Цим законопроектом передбачаються зміни системи фінансування здобуття вищої освіти на основі диверсифікації способів фінансового забезпечення навчання здобувачів вищої освіти, підвищення ефективності використання державних коштів в частині фінансування державного замовлення, адресності державної цільової підтримки, а також вдосконалення механізму формування та розподілу державного замовлення.

З метою запровадження механізмів реалізації нової моделі державного фінансування у сфері вищої освіти, передбаченої вищезазначеним законопроектом реєстр. № 10399, зокрема механізму надання грантів для здобуття вищої освіти за рахунок коштів державного бюджету, що дозволяє реалізувати модель бюджетного співфінансування здобуття вищої освіти здобувачами, які навчаються за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, був проведений експериментальний проект щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти відповідно до ухваленої постанови Кабінету Міністрів України від 18.07.2024 № 822 «Про реалізацію експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти».

Відповідно проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування здобуття вищої освіти та надання державної цільової підтримки її здобувачам» (реєстр. № 10399) потребує доопрацювання щодо врахування результатів реалізації експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти.

Враховуючи вищезазначене та з метою визначення шляхів удосконалення законодавства щодо формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, а також державної цільової підтримки для здобуття вищої освіти, Комітетом було проаналізовано Постанову Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 р. № 760 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2024 році», Постанову Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2024 р. № 1048 «Про внесення змін до обсягів державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2024 році», зокрема:

- загальний обсяг прийому бакалаврів та магістрів на основі повної загальної середньої освіти (далі – ПЗСО) та на основі освітнього ступеня бакалавра;

- розподіл державного замовлення на підготовку бакалаврів та магістрів на основі ПЗСО та на основі освітнього ступеня бакалавра;

- обсяг державного замовлення на підготовку науково-педагогічних кадрів (аспірантура).

Комітетом у тому числі були проаналізовані практика застосування державної цільової підтримки за спеціальними умовами участі у вступній кампанії 2024 року; надані МОН України матеріали щодо результатів запровадження у поточному році експериментального проекту стосовно надання державних грантів на здобуття вищої освіти, а також наданий Міністерством

економіки України середньостроковий прогноз потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці на 2025-2029 роки.

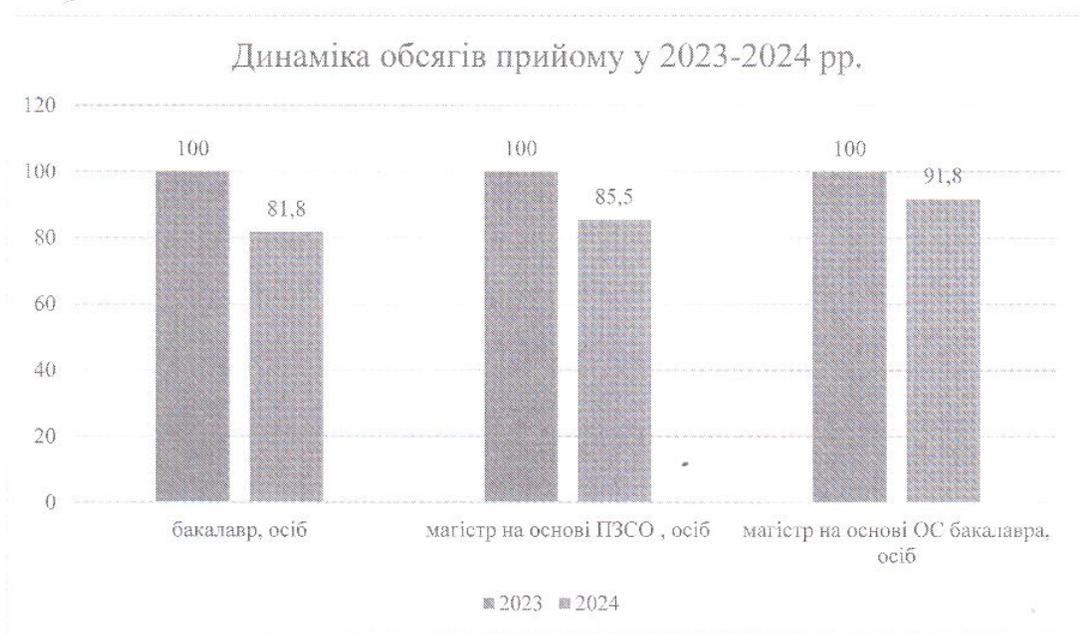
1. Загальний обсяг прийому бакалаврів та магістрів на основі повної загальної середньої освіти (далі – ПЗСО) та на основі освітнього ступеня бакалавра у 2024 році

Комітет зазначає, що формування натуральних показників обсягів державного замовлення у 2024 р. здійснювалося з урахуванням воєнно-політичного стану в Україні, задоволення потреб у фахівцях для відновлення України у післявоєнний період, збільшення осіб пільгових категорій, а також суспільно-економічної ситуації щодо неспроможності більшості громадян України сплачувати за навчання у закладах вищої (фахової передвищої) освіти та збільшення порівняно з 2023 роком чисельності випускників закладів загальної середньої освіти 11-х класів – на 6,6 тис. осіб (3%) до 231,5 тис. осіб у 2024 році.

Загальний обсяг підготовки бакалаврів та магістрів на основі ПЗСО та на основі освітнього ступеня бакалавра для МОН України був розрахований на основі планової кількості випускників закладів освіти 2024 року та становив 107,2 тис. осіб.

Фактичний обсяг прийомів за освітніми (освітньо-професійними) ступенями у 2024 році становив 139,72, у тому числі:

- фаховий молодший бакалавр – 37 тис осіб, що на 1,15% менше у порівнянні з 2023 р.;
- бакалавр – 68,8 тис. осіб або на 18,2% менше у порівнянні з 2023 р.;
- магістр на основі ПЗСО – 1 320 осіб, що на 16,5% менше порівняно з 2023 р.;
- магістр на основі освітнього ступеня бакалавра – 32,6 тис. осіб, або на 8,2% менше, ніж у 2023 р.

За інформацією МОН України, при порівнянні абсолютних показників кількості вступників до закладів вищої освіти у 2023 р. та 2024 р. зафіксована загальна динаміка зниження обсягів прийомів за усіма освітніми (освітньо-професійними) ступенями – скорочення сягає майже 18,5 тис осіб або 15,2% у відносних значеннях.

2. Розподіл державного замовлення на підготовку бакалаврів та магістрів на основі ПЗСО та на основі освітнього ступеня бакалавра

Державне замовлення за освітнім ступенем бакалавра у 2024 році в цілому зменшено на 15810 місць (або -16,5%) порівняно з 2023 роком. Виняток становлять несуттєво збільшені обсяги державного замовлення за галузями знань галузі 22 «Охорона здоров'я» (на 275 місць або 17,5%) та 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» (на 114 місць або 3,5%). Враховуючи потреби у підготовці фахівців за цими галузями знань, їх обсяги державного замовлення були значно збільшені у попередньому 2023 році.

Перевагу при розподілі місць держзамовлення за галуззю знань 22 «Охорона здоров'я» надано напрямам підготовки «Фармація, промислова фармація», «Терапія та реабілітація», «Громадське здоров'я». За галуззю знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» збільшення обсягів держзамовлення зафіксовано за напрямами підготовки «Державна безпека», «Військове управління (за видами збройних сил)», «Озброєння та військова техніка».

У 2024 році суттєвого зменшення обсягу державного замовлення за освітнім ступенем бакалавра зазнали такі галузі знань:

- 06 «Журналістика» (-282 або -56%)
- 07 «Управління та адміністрування» (-2722 або -51%);
- 08 «Право» (-1229 або -39%);
- 16 «Хімічна інженерія та біоінженерія» (-521 або -36%);
- 24 «Сфера обслуговування» (-359 або -47%);
- 28 «Публічне управління та адміністрування» (-120 або -46%);
- 29 «Міжнародні відносини» (-472 або -52%).

Відносно показників 2023 року в 2024 році майже не змінився (несуттєве зменшення) обсяг державного замовлення за галузями знань:

- 13 «Механічна інженерія» (-98 або -2%);
- 19 «Архітектура та будівництво» (-116 або -2,6%);
- 27 «Транспорт» (-223 або -6%).

Державне замовлення за освітнім ступенем магістра на основі освітнього ступеня бакалавра у 2024 році зменшено на 3081 місць (або 8%) порівняно з 2023 роком.

Варто зазначити, що у 2024 році (так як і у 2023 році) у пріоритеті при розподілі державного замовлення є медичні спеціальності.

Так, обсяг державного замовлення за галуззю 22 «Охорона здоров'я» у 2024 році зріс на 9%. Зокрема, за спеціальностями 226 «Фармація, промислова фармація» та 227 «Терапія та реабілітація» обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за ступенем магістра на основі освітнього ступеня бакалавра

зріс на 91 місце, що складає 12% від обсягу держзамовлення порівняно з 2023 роком. Несуттєве збільшення (на 3 місця або 0,5%) зафіксовано за галуззю знань 16 «Хімічна та біоінженерія».

У 2024 році збільшено обсяг державного замовлення за освітнім ступенем магістра на основі освітнього ступеня бакалавра за такими галузями знань:

- 02 «Культура і мистецтво» (на 22 або 2%);
 - 12 «Інформаційні технології» (на 135 або 3%);
 - 22 «Охорона здоров'я» (на 71 або 9%);
 - 28 «Публічне управління та адміністрування» (на 278 або 33%).
- За галуззю знань 09 «Біологія» зміни відсутні.

Значно були зменшені обсяги державного замовлення за галуззю знань 24 «Сфера обслуговування» - на 150 місць або 45% порівняно з 2023 роком. За всіма іншими галузями знань спостерігається незначне зменшення обсягу державного замовлення, а саме:

- 01 «Освіта/Педагогіка» (-850 або -13%);
- 03 «Гуманітарні науки» (+176 або -11%);
- 05 «Соціальні та поведінкові науки» (-209 або -15%);
- 06 «Журналістика» (-19 або -9%);
- 07 «Управління та адміністрування» (-698 або -25%);
- 08 «Право» (-184 або -14%);
- 10 «Природничі науки» (-72 або -6%);
- 11 «Математика та статистика» (-41 або -7,5%);
- 13 «Механічна інженерія» (-144 або -8%);
- 14 «Електрична інженерія» (-81 або -5%);
- 17 «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації» (-288 або -11%);
- 18 «Виробництво та технології» (-72 або -5,5%);
- 19 «Архітектура та будівництво» (-56 або -3%);
- 20 «Аграрні науки та продовольство» (-211 або -10%);
- 23 «Соціальна робота» (-38 або -8%);
- 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» (-53 або -5%);
- 26 «Цивільна безпека» (-13 або -2%);
- 27 «Транспорт» (-175 або -12%);
- 29 «Міжнародні відносини» (-60 або -17%).

Декілька років поспіль залишається достатньо стабільним обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за освітнім ступенем магістра на основі повної загальної середньої освіти. Так у 2024 році його кількість несуттєво зросла на 511 місць (або 8,5%) порівняно з 2023 роком. При цьому зафіксовано скорочення обсягу держзамовлення за галуззю знань 21 «Ветеринарія» на 260 місць або на 26,5%.

Починаючи з 2016 року, МОН України вперше було застосовано модель адресного розміщення державного замовлення (широкий конкурс) для прийому вступників на здобуття вищої освіти ступеня бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань) за денною та заочною формами навчання на основі ПЗСО.

Відповідно до показників адресного розміщення державного замовлення на основі ПЗСО у 2024 році, за даними ЄДЕБО, 5 серпня було надано рекомендації до зарахування на бюджет 91,1 тис. осіб до закладів вищої освіти, що знаходяться у сфері управління МОН України, та до приватних закладів вищої освіти.

3. Обсяг державного замовлення на підготовку науково-педагогічних кадрів

Обсяг державного замовлення на підготовку наукових та науково-педагогічних кадрів на 2024 рік (аспірантура), який враховує зміни, передбачені Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2024 р. № 1048, та його порівняння з 2023 роком представлено в табл. 1.

Оскільки обсяг держзамовлення було збільшено в 1,75 рази (кількість місць держзамовлення збільшена за всіма галузями знань в абсолютних показниках), тому було визначено зміну питомої ваги держзамовлення кожної галузі знань в загальному обсязі. Результати такого аналізу дають змогу виділити ті галузі знань, за якими збільшено держзамовлення. Серед таких наступні:

- освіта/педагогіка;
- журналістика;
- природничі науки;
- математика та статистика;
- **інформаційні технології;**
- механічна інженерія;
- електрична інженерія;
- хімічна інженерія та біоінженерія;
- електроніка, автоматизація та електронні комунікації;
- виробництво та технології;
- архітектура та будівництво;
- **соціальна робота;**
- сфера обслуговування;
- транспорт.

Галузям знань «Інформаційні технології» та «Соціальна робота» визначено найбільш пріоритетними, так як збільшення питомої ваги держзамовлення в загальному обсязі склало 58,13% та 61,24% відповідно.

Таблиця 1 – Зміна розподілу держзамовлення (аспірантура) у 2024 році порівняно з 2023 роком за відносним показником питомої ваги кожної галузі знань

№	Назва галузі знань	2023, осіб	Питома вага ДЗ галузі знань в загальному обсязі		2024, осіб		Відносна зміна Постанови КМУ вересень / червень, %	Питома вага ДЗ галузі знань в загальному обсязі 2024, %	Відносна зміна питомої ваги галузі знань в загальному обсязі 2024/2023 рр, %
			2023, осіб	2023, %	2024, осіб	2024, %			
1.	освіта/педагогіка	262	6,42	6,79	487	-17,38	6,79	5,78	
2.	культура і мистецтво	158	3,87	2,66	191	0,00	2,66	-31,20	
3.	гуманітарні науки	318	7,79	6,39	458	-8,95	6,39	-18,04	
4.	богослов'я	2	0,05					-100,00	
5.	соціальні та поведінкові науки	336	8,23	7,95	570	-16,94	7,95	-3,46	
6.	журналістика	28	0,69	0,79	57	0,00	0,79	15,85	
7.	управління та адміністрування	311	7,62	6,40	459	-27,45	6,40	-16,01	
8.	право	186	4,56	3,07	220	-15,30	3,07	-32,69	
9.	біологія	168	4,12	2,86	205	8,47	2,86	-30,56	
10.	природничі науки	289	7,08	7,53	540	14,77	7,53	6,34	
11.	математика та статистика	108	2,65	2,33	167	15,81	2,33	-12,00	
12.	інформаційні технології	262	6,42	10,15	728	10,86	10,15	58,13	
13.	механічна інженерія	249	6,10	7,32	525	14,86	7,32	19,99	
14.	електрична інженерія	136	3,33	4,07	292	18,83	4,07	22,19	
15.	хімічна інженерія та біоінженерія	67	1,64	2,25	161	25,48	2,25	36,75	
16.	електроніка, автоматизація та електронні комунікації	142	3,48	4,55	326	22,04	4,55	30,65	
17.	виробництво та технології	88	2,16	2,68	192	19,40	2,68	24,17	
18.	архітектура та будівництво	118	2,89	3,78	271	24,11	3,78	30,70	
19.	аграрні науки та продовольство	178	4,36	4,16	298	7,99	4,16	-4,72	
20.	ветеринарія	54	1,32	1,06	76	0,00	1,06	-19,90	
21.	охорона здоров'я	305	7,47	7,17	514	3,73	7,17	-4,09	
22.	соціальна робота	12	0,29	0,47	34	0,00	0,47	61,24	

23.	сфера обслуговування	7	16	16	0,00	0,22	30,08
24.	воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	59	74	74	0,00	1,03	-28,62
25.	цивільна безпека	19	22	22	0,00	0,31	-34,10
26.	транспорт	72	130	130	0,00	1,81	2,75
27.	публічне управління та адміністрування	96	138	88	-29,64	1,23	-47,83
28.	міжнародні відносини	51	90	70	-22,32	0,98	-21,89
29.	Усього	4081	7171	7171	-	100	-

Загальний обсяг державного замовлення на підготовку науково-педагогічних кадрів для МОН України становить 6031 місце денної форми навчання, що майже вдвічі більше ніж у 2023 році (у 2023 році обсяг державного замовлення становив 3025 місць (денної – 2600 місць та вечірньої – 525 місць).

Збільшення обсягів зумовлено тим, що у 2024 році прийом до аспірантури на денну форму навчання відбувався тільки за державним замовленням. Прийом до аспірантури за кошти фізичних та юридичних осіб тимчасово (до 1 січня 2025 року) було призупинено. Така норма була встановлена у зв'язку з тим, що у 2023 році до аспірантури вступило 13708 осіб на денну форму навчання, з них 3208 осіб за державним замовленням.

До 2024 року розподіл державного замовлення на підготовку науково-педагогічних кадрів між закладами вищої освіти, які підпорядковані МОН України, здійснювався шляхом задоволення (або корекції) запитів від самих закладів вищої освіти. *Стрімке збільшення вступників до аспірантури спричинило розробку нового підходу розподілу обсягу державного замовлення на основі Критеріального розподілу, який враховував:*

- розрахунковий потенціал підготовки аспірантів;
- якість наукової роботи в закладі вищої освіти;
- інтегральний критерій якості кадрового забезпечення, якості навчання та міжнародного визнання.

Щодо критерію розрахункового потенціалу підготовки аспірантів.

При розрахунку цієї складової враховується кількість успішних захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ступеня доктора мистецтва за відповідною галуззю знань у відповідному закладі вищої освіти за попередній календарний рік. Комітет зазначає, що зазначений критерій *потребує вдосконалення, а саме врахування якісного показника захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ступеня доктора мистецтва, яким є співвідношення між зарахованими здобувачами та тими, які захистилися.*

Щодо критерію якості наукової роботи в закладі вищої освіти.

При оцінці якості наукової роботи у закладі вищої освіти була врахована питома вага штатних науково-педагогічних та наукових працівників закладу вищої освіти, які працюють за основним місцем роботи не менше шести місяців і мають не менше п'яти наукових публікацій у періодичних виданнях, включених на момент публікації до наукометричних баз Scopus або Web of Science Core Collection. Комітет звертає увагу, що зазначений критерій *потребує також врахування інших показників наукової роботи в закладах вищої освіти, якими є, зокрема патентів, винаходів, авторських свідоцтв, наявність молодих вчених, стипендіатів та лауреатів різних премій тощо. Тому критерій якості наукової роботи в закладі вищої освіти потребує вдосконалення шляхом його якісного наповнення.*

Щодо інтегрального критерію якості кадрового забезпечення, якості навчання та міжнародного визнання.

Доцільно уточнити назву цього критерію як інтегрального показника, оскільки вона не відповідає його змістовному наповненню, яке відображає по

суті виключно присутність та місце закладу вищої освіти в конкретних міжнародних рейтингах.

4. Практика застосування державної цільової підтримки за спеціальними умовами участі у вступній кампанії 2024 року

Відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти, затвердженого наказом МОН України від 06.03.2024 № 266, спеціальні умови участі у вступній кампанії передбачають:

- спеціальні умови участі в конкурсному відборі на навчання (переважно стосуються особливостей складання іспитів для вступу до закладів вищої освіти);

- спеціальні умови вступу на навчання за державним або регіональним замовленням.

Державна цільова підтримка здобувачам вищої освіти, для яких передбачені спеціальні умови вступу, надається шляхом повної оплати вартості їх навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів або переведення таких здобувачів вищої освіти на місця державного/регіонального замовлення.

«Часткова оплата навчання» на сьогодні не реалізується, та її застосування потребує вдосконалення законодавства в частині кредитування через банки, а також запровадження законодавчих підстав для застосування інших інструментів співфінансування (державних грантів). Зокрема, Порядок реалізації експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти, затверджений постановою КМУ від 18.07.2024 № 822, не передбачає механізму монетизації пільг або надання державних грантів з врахуванням пільгових категорій здобувачів, зазначених у частині п'ятнадцятій статті 44 Закону України «Про вищу освіту».

За інформацією МОН України, під час вступної кампанії 2024 року всього заявили та підтвердили свою пільгову категорію 45,5 тис разів (при цьому одна особа могла належати одночасно до декількох пільгових категорій). Усього 36,8 тис осіб пільгових категорій вступили на базі ПЗСО та НРК 5 на бакалаврат та магістратуру (зі спеціальностей медичного, фармацевтичного, ветеринарного профілю), у тому числі на:

- бюджет – 19,4 тис осіб;
- контракт – 17,4 тис осіб.

Варто відзначити, що найбільш чисельними категоріями пільговиків серед вступників на бакалаврат та магістратуру зі спеціальностей медичного, фармацевтичного, ветеринарного профілю є такі:

- категорія 103 – 25% пільговиків;
- категорія 133 – 23,2%;
- категорія 117 – 8,4%.

Враховуючи специфіку цих категорій, можна спрогнозувати щорічне збільшення вступників цих пільгових категорій.

5. Запровадження експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти

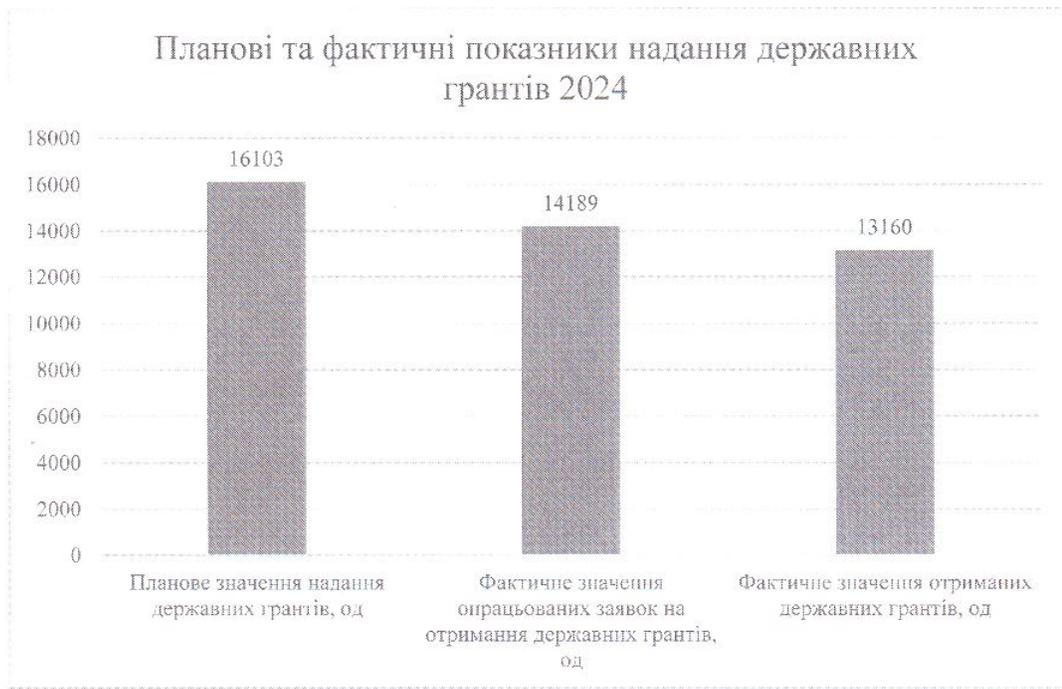
З метою формування механізму надання грантів для здобуття вищої освіти за рахунок коштів державного бюджету, що дозволяє реалізувати модель бюджетного співфінансування здобуття вищої освіти здобувачами, які навчаються за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, розроблено та ухвалено постанову Кабінету Міністрів України від 18.07.2024 №822 «Про реалізацію експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти», якою затверджено Порядок реалізації експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти, а також Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті на реалізацію експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти.

Вищезазначений експериментальний проект є підготовчим етапом до запровадження механізмів реалізації нової моделі державного фінансування у сфері вищої освіти, передбаченої проектом Закону України №10399 «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування здобуття вищої освіти та надання державної цільової підтримки її здобувачам», який розроблено Міністерством освіти і науки України, підтримано Урядом та ухвалено в цілому в першому читанні Верховною Радою України 20.03.2024.

Учасниками експериментального проекту є здобувачі вищої освіти, які вступили на базі ПЗСО та НРК 5 до закладів фахової передвищої та вищої освіти для здобуття вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (магістерського для медичних, ветеринарних, фармацевтичних спеціальностей) за денною або дуальною формою за рахунок коштів фізичних або юридичних осіб, заклади вищої та фахової передвищої освіти незалежно від форми власності та підпорядкування.

За інформацією МОН України, станом на 01.11.2024 року підписано договори з МОН України 196-ма закладами вищої освіти, які є представниками різних сфер підпорядкування (у тому числі, 14 закладів МОЗ, більше 10 МКІП, 3 МВС), комунальні і приватні ЗВО (16 ЗВО). В експерименті беруть участь ЗВО всіх регіонів України, зокрема переміщені та ті, що здійснюють діяльність у прифронтових територіях.

Очікувана кількість надання державних грантів (сформованих сертифікатів) здобувачам 2024 року вступу на 15.09.2024 складала 16103 осіб (прогнозований обсяг фінансування складав 350 056 960 грн при середньому розмірі гранту в 21738,6 грн).

Фактичне значення сформованих сертифікатів на державний грант складає 14189 од (або 88,11% від плану), з яких:

- термін підтвердження гранту вичерпано - 790 од;
- підписано наказ про надання гранту - 10809 од;
- підтверджений (внесено до наказу на надання гранту) - 2351 од;
- підтверджений (на етапі перевірки МОН) - 21 од;
- відсутність РНОКПП внаслідок відмови від нього через релігійні переконання – 40 од;
- припинено надання гранту - 178 од.

Відповідно, фактичне значення отриманих державних грантів склало 13160 од (92,75% та 81,72% від опрацьованих заявок та плану відповідно), а фактичний обсяг фінансування складає 287434096 грн при середньому розмірі гранту в 21738,6 грн).

Станом на 08.11.2024 р. здійснено виплати за 4307 здобувачів – отримувачів державних грантів (перші 50% розміру гранту), які навчаються у 64 ЗВО на загальну суму 47,143 млн. грн., зокрема ЗВО, які не входять у підпорядкування МОН України.

У двадцятьці лідерів за кількістю отриманих грантів є наступні заклади вищої освіти:

№ п/п	ЗВО	Кількість грантів, од	Сума грантів на 2024-2025 н.р., грн
1	282 Львівський національний університет імені Івана Франка	1144	26504890
2	97 Національний університет «Львівська політехніка»	1081	23311500
3	41 Київський національний університет імені Тараса Шевченка	987	23004500

4	174 Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	491	10788900
5	79 Національний університет «Києво-Могилянська академія»	436	10345500
6	6594 Державний торговельно-економічний університет	416	9156000
7	244 Заклад вищої освіти «Український католицький університет»	387	9947500
8	341 Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	370	7630200
9	337 Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	332	7800500
10	61 Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	295	6503400
11	44 Волинський національний університет імені Лесі Українки	260	5287400
12	6945 Київський столичний університет імені Бориса Грінченка	260	5542000
13	149 Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	232	6123000
14	127 Київський національний університет будівництва і архітектури	218	4985500
15	120 Національний університет «Острозька академія»	204	4251000
16	207 Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»	169	3712800
17	171 Західноукраїнський національний університет	165	3317500
18	6704 Український державний університет імені Михайла Драгоманова	162	2922900
19	208 Державний університет «Житомирська політехніка»	160	3146500
20	82 Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій	160	3214200
...
	Усього	13160	287434096

Лідерами (перші 20 ЗВО) серед закладів вищої освіти за питомою вагою (серед здобувачів контрактної форми навчання) отриманих державних грантів їх здобувачами є:

№ п/п	ЗВО	Кількість зарахованих вступників усього, осіб	Кількість зарахованих вступників на контракт, осіб	Питома вага контрактників з грантами, осіб
1	Заклад вищої освіти «Український католицький університет»	466	466	85,41%
2	Приватна установа "Університет "Київська школа економіки"	306	246	63,82%
3	Донецький національний медичний університет	55	9	55,56%
4	Національний університет "Києво-Могилянська академія"	1401	858	53,61%
5	Приватний заклад "Інститут "Харківська школа архітектури"	17	17	52,94%

6	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	779	276	51,09%
7	Приватний заклад вищої освіти "ІТ СТЕП Університет"	32	32	50,00%
8	Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	1441	581	46,47%
9	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	4936	2449	43,16%
10	Львівська національна академія мистецтв	317	193	43,01%
11	Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова	693	257	40,47%
12	Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого	307	179	37,99%
13	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "УНІВЕРСИТЕТ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ"	56	56	35,71%
14	Львівський національний університет імені Івана Франка	5059	3296	35,35%
15	Товариство з обмеженою відповідальністю "Вищий навчальний заклад "АМЕРІКАН ЮНІВЕРСІТІ КИЇВ"	111	111	35,14%
16	Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України	572	227	34,80%
17	Львівська національна музична академія імені М.В.Лисенка	134	42	33,33%
18	Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського	114	6	33,33%
19	Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука	204	112	33,04%
20	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	4565	1610	32,80%

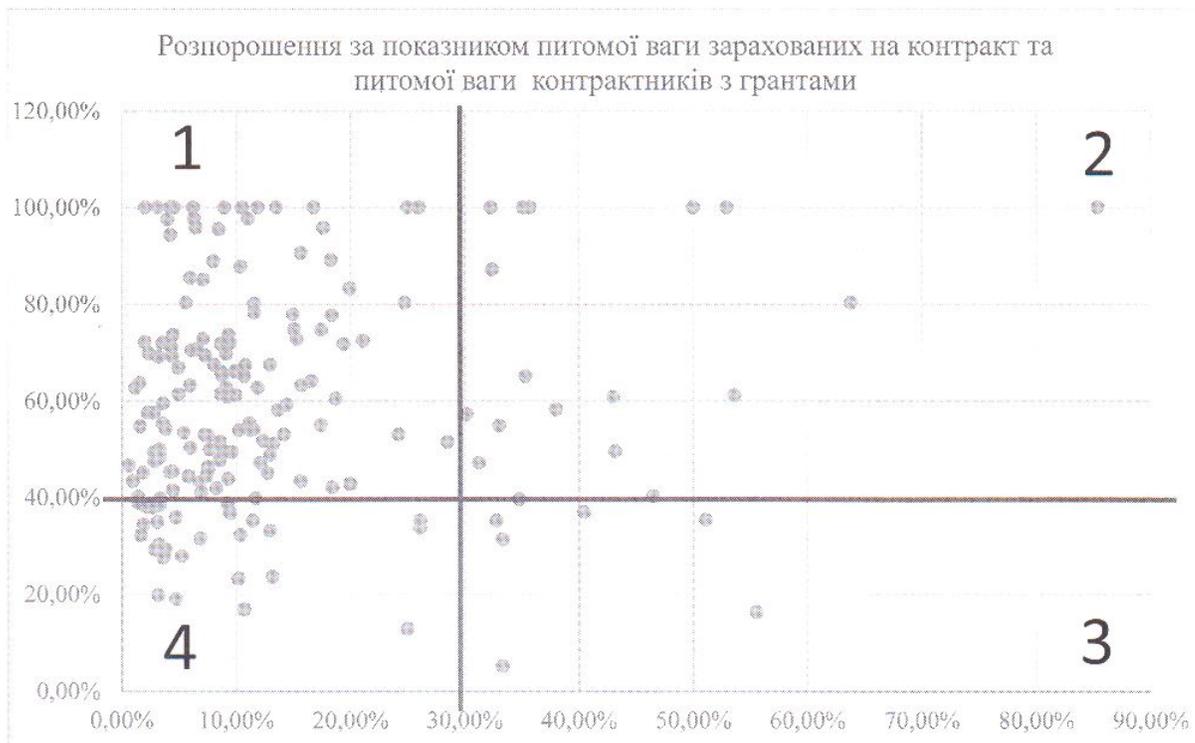
Аналіз за показником питомої ваги зарахованих на контракт та питомої ваги контрактників з грантами дозволив розподілити усі ЗВО, які брали участь у експериментальному проекті, на 4 кластери:

1 – ЗВО, з великою питомою вагою контрактників та невеликою питомою вагою контрактників з грантами;

2 – ЗВО, з великою питомою вагою контрактників та великою питомою вагою контрактників з грантами;

3 - ЗВО, з невеликою питомою вагою контрактників та великою питомою вагою контрактників з грантами;

4 - ЗВО, з невеликою питомою вагою зарахованих на контракт та невеликою питомою вагою контрактників з грантами.

Навряд чи можна робить остаточні висновки на основі проведення експерименту, але після введення в дію надання державних грантів на постійній основі за допомогою кластерного підходу *можна виокремити ЗВО, де готують за важливими для економіки України спеціальностями, але які не користуються попитом серед вступників (наприклад, ЗВО, які потрапляють до кластеру 4) та підтримати такі заклади вищої освіти за допомогою впровадження «грантових коефіцієнтів».*

У регіональному розрізі кількість та частка отриманих грантів:

Область	Кількість грантів, од	Частка грантів, %
м. Київ	5176	36,48
Львівська обл.	3229	22,76
Івано-Франківська обл.	631	4,45
Одеська обл.	592	4,17
Харківська обл.	505	3,56
Вінницька обл.	497	3,50
Дніпропетровська обл.	433	3,05
Волинська обл.	423	2,98
Тернопільська обл.	403	2,84
Чернівецька обл.	373	2,63
Рівненська обл.	358	2,52

Полтавська обл.	246	1,73
Житомирська обл.	244	1,72
Закарпатська обл.	215	1,52
Черкаська обл.	182	1,28
Хмельницька обл.	180	1,27
Запорізька обл.	105	0,74
Чернігівська обл.	78	0,55
Київська обл.	75	0,53
Кіровоградська обл.	68	0,48
Миколаївська обл.	56	0,39
Сумська обл.	52	0,37
Херсонська обл.	37	0,26
Донецька обл.	17	0,12
Луганська обл.	14	0,10

Найбільшою популярністю користувалися гранти серед ЗВО, які розташовані в м. Київ, Львівській, Івано-франківській, Одеській та Харківській областях, що свідчить про присутність у кожній частині України по одній області, що лідирує.

Варто відзначити, що на суму гранту, стартова сума якого може становити 15000 грн та 25000 грн, впливали коефіцієнти, які могли набувати значень 1, 1,3 та 1,5 залежно від обраної спеціальності/галузі знань, а саме:

Коефіцієнт 1,5	01 Освіта/Педагогіка; 09 Біологія; 10 Природничі науки (окрім спеціальностей 101 Екологія, 106 Географія); 11 Математика та статистика; 13 Механічна інженерія; 14 Електрична інженерія; 16 Хімічна інженерія та біоінженерія; 17 Електроніка, автоматизація та електронні комунікації; 18 Виробництво та технології; 19 Архітектура та будівництво; 20 Аграрні науки та продовольство; 227 Терапія та реабілітація.
Коефіцієнт 1,3	025 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 024 Хореографія; 025 Музичне мистецтво; 026 Сценічне мистецтво; 035 Філологія (спеціалізації з української мови та літератури, кримськотатарської мови та літератури, фольклористики); 12 Інформаційні технології; 21 Ветеринарія; 22 Охорона здоров'я (окрім спеціальностей 227 Терапія та реабілітація, 229 Громадське здоров'я).
Коефіцієнт 1	Усі інші спеціальності

Аналіз перших двадцяти спеціальностей-лідерів свідчить про те, що впровадження таких коефіцієнтів суттєво не вплинуло на популяризацію спеціальностей та галузей знань, за якими було їх запроваджено.

У двадцятці лідерів за кількістю отриманих грантів є наступні спеціальності:

№ п/п	Спеціальність	Кількість грантів, од	Частка грантів, %	Сума грантів на 2024-2025 н.р., грн
1	Психологія	1667	12,65	27 402 400
2	Право	900	6,85	22 453 910
3	Комп'ютерні науки	882	6,68	18 606 000
4	Філологія	877	6,65	21 378 980
5	Інженерія програмного забезпечення	794	6,04	17 009 200
6	Дизайн	666	5,06	10 887 090
7	Кібербезпека та захист інформації	496	3,76	10 183 970
8	Архітектура та містобудування	468	3,56	11 777 700
9	Менеджмент	421	3,18	10 486 740
10	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	410	3,11	10 248 060
11	Стоматологія	407	3,09	13 227 500
12	Економіка	397	3,02	9 904 250
13	Маркетинг	351	2,67	8 747 500
14	Медицина	324	2,47	6 980 540
15	Міжнародні економічні відносини	320	2,43	7 976 800
16	Журналістика	281	2,13	7 024 000
17	Політологія	229	1,74	4 265 000
18	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	219	1,67	5 451 800
19	Комп'ютерна інженерія	208	1,58	4 119 500
20	Міжнародне право	198	1,5	4 950 000
...
	Усього	13160	-	287 434 096

Варто зазначити, що в межах експерименту лише одна спеціальність одної галузі знань, для якої було запроваджено коефіцієнт 1,5 потрапила до 20-ки лідерів – 191 «Архітектура та містобудування». Разом з тим, у подальшому такі кроки можуть призвести до популяризації спеціальностей, для яких запроваджено коефіцієнти.

Також до 20-ти лідерів спеціальностей, для яких було запроваджено коефіцієнт 1,3, потрапили:

-4 спеціальності галузі знань 12 «Інформаційні технології» - 122 «Комп'ютерні науки», 121 «Інженерія програмного забезпечення», 125 «Кібербезпека та захист інформації» та 123 «Комп'ютерна інженерія»;

-2 спеціальності галузі знань 22 «Охорона здоров'я» - 221 «Стоматологія» та 222 «Медицина»;

- 035 «Філологія».

У 2024 р. відмовилися від бюджетного місця на етапі його підтвердження (виконання умов зарахування) 7503 вступники, з яких:

- 1395 вступників не вступили до жодного закладу освіти;

- 4706 вступників вступили на контракт (з яких 1877 отримали грант, що складає 40% від вступників, які відмовилися від бюджетного місця та вступили на контракт);

- 1401 вступник вступив на бюджет в інший заклад освіти;

- 1 вступник отримав ваучер.

З метою забезпечення розширення доступу до здобуття освіти було проведено аналіз ЗВО, у яких вартість навчання в декілька разів (2,5-12 разів) перевищує середній розмір державного гранту, які отримали їх здобувачі. Результати аналізу зіставлення вартості навчання та розміру державних грантів в ЗВО, засвідчують, що у 2024 р. 2449 вступників отримали гранти на здобуття освіти у таких закладах (що складає 18,6% від загальної кількості отримувачів грантів):

№ п/п	ЗВО	Середній розмір гранту, грн	Середня вартість 1 року навчання, грн	К-ть грантів, од	Співвідношення вартості навчання до розміру гранту
1	5752 Товариство з обмеженою відповідальністю «Вищий навчальний заклад «АМЕРІКАН ЮНІВЕРСІТІ КИЇВ»	26 613	321 003	40	12,06
2	3846 Приватний заклад вищої освіти «ІТ СТЕП Університет»	21 125	122 000	16	5,78
3	244 Заклад вищої освіти «Український католицький університет»	25 544	129 000	400	5,05
4	3924 Приватна установа «Університет «Київська школа економіки»	26 267	112 484	161	4,28
5	4167 Приватний заклад вищої освіти «Харківський технологічний університет «ШАГ»	22 750	93 000	4	4,09
6	26 Приватний заклад вищої освіти «Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі»	16 538	60 081	13	3,63
7	161 Національний університет «Одеська морська академія»	16 111	52 828	18	3,28
8	328 Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого	20 652	65 300	69	3,16
9	7012 Товариство з обмеженою відповідальністю Приватний вищий навчальний заклад «Університет сучасних технологій»	25 071	77 000	21	3,07

10	1040 Херсонська державна морська академія	15 000	44 900	9	2,99
11	79 Національний університет «Києво-Могилянська академія»	23 632	70 012	463	2,96
12	112 Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	15 000	42 800	1	2,85
13	315 Київський національний лінгвістичний університет	23 289	65 593	38	2,82
14	4123 Приватний заклад «Інститут «Харківська школа архітектури»	32 500	90 000	9	2,77
15	98 Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського	19 500	52 083	2	2,67
16	253 Львівська національна академія мистецтв	18 466	48 888	89	2,65
17	327 Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»	17 042	43 530	12	2,55
18	41 Київський національний університет імені Тараса Шевченка	23 126	58 061	1067	2,51
19	210 Дніпровський державний медичний університет	28 088	70 088	17	2,50
	Усього	-	-	2449	-

За інформацією МОН України, проміжні результати запровадженого експериментального проекту дозволили зробити наступні **позитивні висновки**:

- експериментальний проект щодо надання державних грантів *має позитивні відгуки в суспільстві серед здобувачів та їх батьків. Механізм надання державних грантів у цілому є нескладним, зрозумілим, прозорим та доступним;*

- встановлений *розмір державного гранту з урахуванням коефіцієнту спеціальності дозволяє значною мірою покрити фінансові витрати здобувачів та відповідно розширити їм доступ до якісної освіти* (за виключенням здобуття освіти у тих ЗВО, де вартість навчання є вищою в 2,5-12 разів від розміру гранту);

- експериментальний проект *підтримано закладами вищої освіти*, які після повного опрацювання механізму надання грантів в ЄДЕБО зможуть без додаткових звернень до МОН України адмініструвати процес своєї роботи з державними грантами;

- запровадження державних грантів *дозволяє державі в «м'який» спосіб збільшити покриття державною фінансовою підтримкою здобуття вищої освіти, не створюючи додаткового фінансового навантаження на державний бюджет* (для порівняння: середня вартість 1 місця державного замовлення є майже у 2,5 рази більшою від розміру гранту);

- у порівнянні з фінансуванням на основі державного замовлення, цей механізм *є більш гнучким в реалізації, адаптації до зміни ситуації та відповідає принципу Президента України «гроші ходять за студентом».*

Також серед позитивних сторін варто відзначити те, що запровадження коефіцієнтів за певними спеціальностями/галузями знань дасть змогу популяризувати такі спеціальності.

6. Середньостроковий прогноз потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці на 2025-2029 роки

Комітет отримав від Міністерства економіки України середньостроковий прогноз потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці на 2025-2029 роки, який складено відповідно до Методики формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці, затвердженої наказом Мінекономіки України від 16.05.2024 № 12755, з врахуванням поточних реалій ринку праці та відповідної потреби у фахівцях, Ukraine Facility Plan та основних прогнозних макропоказників економічного та соціального розвитку України. На основі такого прогнозу стає можливим виокремити «цільові спеціальності», які потребуватимуть популяризації.

За оцінками Мінекономіки України, потреба у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці (далі – потреба) на 2025 рік становитиме близько 522,78 тис. осіб, у 2026 році вона досягне 584,27 тис. осіб, у 2027 році – 634,67 тис. осіб, у 2028 році – 684,55 тис. осіб та у 2029 році – 720,83 тис. осіб.

Найбільша потреба у 2025 році, за оцінками Мінекономіки, очікується у:

- промисловості – 124,49 тис. осіб;
- будівництві – 122,88 тис. осіб;
- державному управлінні й обороні, обов'язковому соціальному страхуванні – 47,30 тис. осіб;
- охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги – 39,91 тис. осіб;
- сфері інформації та телекомунікації – 29,75 тис. осіб;
- сільському, лісовому господарстві та рибному господарстві – 25,72 тис. осіб;
- транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 23,95 тис. осіб;
- оптовій та роздрібній торгівлі – 23,90 тис. осіб;
- освіті – 23,01 тис. осіб.

Будівництво та промисловість – це ті галузі, де прогнозується підвищений попит на робочу силу у зв'язку з відбудовою інфраструктури та промисловості. У 2029 році збережеться тенденція до найбільшого зростання в таких галузях економіки як будівництво – до 192,06 тис. осіб та промисловість – до 167,92 тис. осіб.

Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування у 2025 році потребуватиме близько 47,30 тис. осіб, а у 2026 році відповідна потреба зросте до 48,72 тис. осіб. Уповільнення темпів зростання впродовж 2027 – 2029 років у цій галузі збільшить потребу до 52,85 тис. осіб у 2029 році.

Галузь інформації та телекомунікацій матиме відносно стабільний попит на працівників, відповідно потреба зросте до 45,57 тис. осіб у 2029 році порівняно з 29,75 тис. осіб у 2025 році.

Потреба у працівниках сфери охорони здоров'я та наданні соціальної допомоги становитиме у 2025 році близько 39,91 тис. осіб, та матиме тенденцію до зростання, хоч і сповільнене, та до 2029 року складатиме – 53,90 тис. осіб.

Галузь сільського, лісового господарства та рибного господарства матиме відносно стабільний попит на працівників, відповідно потреба зросте до 30,46 тис. осіб у 2029 році (порівняно з 25,72 тис. осіб у 2025 році).

Прогноз збільшення попиту в розрізі галузей господарства:

Галузь господарства	Прогноз на 2025 р., тис осіб	Прогноз до 2029 р., тис осіб	Прогнозне збільшення, %
Промисловість	124,49	167,92	34,89
Будівництво	122,88	192,06	56,30
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування	47,3	52,85	11,73
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	39,91	53,9	35,05
Інформація та телекомунікація	29,75	45,57	53,18
Сільське, лісове господарство та рибне господарство	25,72	30,46	18,43

За двома галузями господарства очікується збільшення потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці більше ніж на 50%: в будівництві - на 56,3% та інформації та телекомунікації – на 53,18%.

У професійному розрізі найбільша потреба буде спостерігатися у робітниках з видобутку корисних копалин і на будівництві; водіях та робітниках з обслуговування пересувної техніки та установок; керівниках підприємств, установ та організацій; професіоналах в галузі фізичних, математичних та технічних наук; працівниках, що надають персональні та захисні послуги; технічних фахівцях в галузі прикладних наук та техніки; найпростіших професіях у видобувних галузях, будівництві, промисловості та на транспорті.

Потреба у робітниках з видобутку корисних копалин і на будівництві у 2025 році становитиме 76,57 тис. осіб. До 2029 року потреба у цих кадрах зросте до 119,03 тис. осіб.

Попит на водіїв та робітників з обслуговування пересувної техніки та установок у 2025 році становитиме 47,12 тис. осіб. Проте вже у 2029 році попит зросте до 66,14 тис. осіб.

Також у 2025 році зросте потреба у керівниках підприємств, установ та організацій з 41,42 тис. осіб до 56,06 тис. осіб у 2029 році.

Збільшиться потреба у працівниках, що надають персональні та захисні послуги, та до 2029 року становитиме 44,94 тис. осіб.

Попит на професіоналів в галузі фізичних, математичних та технічних наук стабільно зростатиме та становитиме близько 32,17 тис. осіб у 2025 році та 43,48 тис. осіб у 2029 році.

Прогноз збільшення попиту у професійному розрізі:

При порівнянні абсолютних показників кількості прогнозованого попиту на ринку праці зафіксовано динаміку його збільшення за всіма галузями та професіями – збільшення сягає більше 87 тис осіб. У відносних значеннях таке збільшення сягає 44,3% за всіма галузями та професіями.

Заслухавши інформацію Голови Комітету С. Бабака, заступника Міністра освіти і науки України М. Винницького, директора Департаменту зайнятості Міністерства економіки України Д. Андрюніної, а також широко обговоривши питання результатів запровадження експериментального проекту надання державних грантів на здобуття вищої освіти у 2024 році, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Інформацію заступника Міністра освіти і науки України М. Винницького щодо формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів; щодо результатів запровадження експериментального проекту надання державних грантів на здобуття вищої освіти у 2024 році, а також інформацію директора Департаменту зайнятості Міністерства економіки України Д. Андрюніної щодо середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці на 2025-2029 роки взяти до відома.

2. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій доопрацювати проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування здобуття вищої освіти та надання державної цільової підтримки її здобувачам» (реєстр. № 10399 від 10.01.2024 р.) до другого читання з урахуванням пропозицій Міністерства освіти і науки України за результатами запровадження експериментального проекту надання державних грантів на здобуття вищої освіти у 2024 році та повторно розглянути зазначений законопроект на засіданні Комітету.

3. Міністерству освіти і науки України:

3.1. З метою популяризації короткострокових програм навчання, передбачити механізми надання спеціальних державних грантів для навчання за такими програмами та умови їх отримання.

3.2. Надати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій до 13.12.2024 р.:

- пропозиції щодо можливості надання державних грантів для пільгових категорій вступників до закладів вищої освіти;

- критерії розподілу обсягу державного замовлення на третьому рівні вищої освіти для підготовки наукових, науково-педагогічних кадрів у 2025 році з урахуванням пропозицій, висловлених у цьому Рішенні Комітету;

- пропозиції щодо механізму монетизації пільг відповідно до переліку пільгових категорій, зазначених у частині п'ятнадцятій статті 44 Закону України «Про вищу освіту».

4. Контроль за виконанням цього Висновку покласти на Голову Комітету С. Бабака.

Голова Комітету

СЕРГІЙ БАБАК